

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

33. An privatus teneatur vitam suam emendare, ut possit peccatum corrigere, quando ob peccatum ineptus efficitur ad correctionem? Et an saltem ob correctionem fraternam in casu extremæ necessitatis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

illius, eoque modo de eius fidelitate, in confessione dubitare viderentur, quod aliquo pacto exofam confessionem redderet: debent quidem in confessione suos penitentes monere, & corrigere, non tam fraternè, quàm iudicialiter, sed occasione suarum monitionum, ex iis, quæ in confessione sibi declarantur, debent arripere, non autem aliunde investigare. Et ita docet Duallius in 2. tractat. de Charit. quest. 9. artic. 4.

RESOL. XXXI.

An si quis, v. g. videat Clericum ex obliuione inuincibili omittere officium, vel aliquem comedere carnes in die ieiunii &c. teneatur illos monere? Ex part. 9. tractat. 8. & Mis. 3. Resolut. 48. §. 1. tantum.

Sup. hoc in fra in Ref. 68. & signa ter §. Dixi. & in §. 1. à lin. 4. & seqq.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tanquam probabilem admittit doctissimus Pater Ouiedo in parr. 2. D. Thoma tract. 5. contr. 2. punct. 3. num. 29. & 30. vbi sic ait: Difficilius est definire, an priuata persona teneatur depellere ignorantiam inuincibilem ab alio, quando ex illa facit opus, quod ignorantia seclusa, peccatum esset, etiamsi hic, & nunc ratione ignorantia excusetur. De hac re Doctores agunt in materia de correctione fraterna, & omnes allerunt non teneri priuatam personam monere sic facientem opus peccaminosum, à quo excusatur ratione ignorantia, quando talis monitio non speratur fore utilis. Si tamen utilis speretur, distinguunt Doctores, aut opus factum ex ignorantia est contra ius naturale diuinum, vel contra ius posituum. Quando est contra naturale, vel diuinum, fatentur omnes per se loquendo, teneri personam priuatam monere sic errantem. Quando verò est contra ius posituum humanum, vt non comedere carnes die Veneris, recitare horas cononicas, aut alia huiusmodi, Authores diuisi sunt. Tannerus 2. 2. disput. 2. quest. 5. dub. 4. num. 77. docet hanc admonitionem esse faciendam, quando speratur fore vtile. Suar. 2. 2. disput. 8. de precept. corrept. docet quemlibet teneri in hoc casu depellere ignorantiam alienam non precepto correctionis, sed dandi consilium, vel doctrinam. Mihi tamen valde probabile est hominem, qui aduertit, Clericum ex obliuione inuincibili omittere horas vespertinas, aut alium comedentem carnes in die Veneris absque aliorum scandalo; non teneri illum monere. Ratio est, quia ad hoc non tenetur precepto correctionis, quia alter non labitur. Nec alio precepto, cum illæ actiones ex se male non sint; & malitia, quam haberent ex oppositione ad leges humanas, excusatur qui eas exercet ratione ignorantia. Nec leges humanæ positivæ tanti momenti sunt, vt omnes teneamur aliis eas in memoriam reuocare, quoties ex earum ignorantia, aut obliuione naturali imminet materialis illarum transgressio: Hucusque Pater Ouiedo, qui citat Villalobos, & Azorium; cum quibus subdit priuatam personam teneri ad ignorantiam prædictam ab alio remouendam, quando cederet in damnum tertij, vel ex ea oriretur scandalum. Vide etiam circa præsentem quæstionem Coninch. disput. 28. dub. 4. num. 43.

RESOL. XXXII.

An Parentes, Domini, & Mariti teneantur fratri ad correctionem? Ex part. 7. tractat. 3. Resol. 31.

§. 1. **D**e hac quæstione cursum supra aliquid dictum est; nunc igitur aliter cum Henrico de Mendoza vol. 2. disp. 162. sect. 2. §. 10. quod parentes tenentur corrigere filios, & ceteros eius familia speciali quidem titulo, hæc doctrina non eget probatione. Heli enim interit derepente, qui filios suos non deterruit à peccato, quo populum à crebro præcipit, vt sciant domibus præse, & filios habere honestos: imò tenetur aliquo supplicio paterno eos in officio tenere. Prima ratio est ab exemplorum temporalium, de quibus Patres tenentur prouidere filiis titulo speciali, eoque prætere debent ceteris personis priuatis: ergo eadem ratione tenentur illis prouidere in rebus spiritualibus, eoque ceteris præferre. Secunda ratio est: quia filij ob coniunctionem cum parentibus, non censentur distincti, & pro sanguinis coniunctione proximiori, aut remotiori tenentur omnes strictiori lege, quam alieni: quod ipsæ feræ commonstrant. Tertio quia ad parentes spectat filios bonis moribus imbueri: ergo & peccato deterrere.

2. Et ideo Villalobos in summa tom. 2. tract. 4. difficult. 6. num. 5. sic ait. [Los maridos respeto de las mugeres; y los padres respeto de los hijos; y los señores respeto de los criados, aunque no tienen tanta obligacion a la correccion, como los Prelados que tienen el gouierno espiritual, tienen la mayor, que los demas, como consta de S. Augustino, y ha se de aduertir, que estos no pueden en sus inferiores hacer correccion judicial aunque bien pueden castigarlos moderadamente, y dice Arragon. que no tiene obligacion el amo, de echar al criado de casa, para apartarlo de la mancha, sino fuesse por razon del escandalo, o para quitarle la comida el dia del ayuno, porque no le quiebre, o echarle de casa porque no ayuna, sino solo esta obligado à corregirlos. Mas yo no veo como si el moço y la moça estan amancebados, y lo sabe el amo, se pueda excusar de echar el uno de casa pudiendo: pero en lo demas, bien me parece que no tendra obligacion de echarle de casa, porque esta amancebado con una de suera. Ita ille.

RESOL. XXXIII.

An priuatus teneatur vitam suam emendare, vt possit peccatum corrigere, quando ob peccatum iniquum efficitur ad correctionem?
Et an saltem ob correctionem fraternam in casu extremae necessitatis non solum Prælati, sed etiam priuati sint obligati penitere? Ex part. 6. tractat. 1. Ref. 16,

§. 1. **A**D hoc dubium ita respondet Coninch. Char. disput. 28. dub. 7. num. 132. & seq. Priuatus cui non incumbit specialiter aliorum cura, vivens in peccatis, si alium suo malo exemplo non pertraxit ad peccatum, communiter non obligatur singulari precepto charitatis erga proximum vitam suam emendare, vt hunc peccantem possit corrigere. Ita Bañez 2. 2. quest. 33. art. 6. in dub. concl. 1. citans Sotum, Lorca vbi dem disput. 4. num. 12. Baldel. quest. 33. art. 5. concl. 3.

2. Probatur quia quando alterum meo exemplo, vel autoritate non induxi ad peccandum, tunc non mihi, sed ipsius malitiæ imputandum est, si noluit emendare nisi ego me emendem; nec enim tenetur quouis modo alterius emendationem procurare, sed sufficit, quod mediis ordinariis vtatur, cum ad emendationem adhortando, quando hoc oportunitum est.

& adest spes fructus: præsertim cum ille respectu meæ correctionis in particulari non sit in magna necessitate, cum aliis modis, si velit, possit facile iuari: & cum multorum aliorum bonorum exemplo, & vitiatorum reprehensionibus factis à Concionatoribus non inuenitur, vix poterit esse probabilis spes, quòd mea correptione emendaretur, si ego me prius emendarem. Confirmatur, quia pauper, etsi diligentius laborando, & parcius viuendo, posset facile acquirere diuitias, ex quibus daret eleemosynas; tamen ad illud non tenetur in communi aliorum necessitate: quia non tenetur huiusmodi proximi necessitati satisfacere modo nobis ita difficili: ergo nec pauper spiritualiter tenetur laborare vt habeat spirituales diuitias, vt ita communem necessitatem spirituales patientibus det eleemosynam spirituales. Probatur consequentia, quia sæpe peccatori difficilius est vitam suam corrigere, quàm esset illi extraneis laborare, ac parcius viuere. Nec refert, quòd peccator tenetur sua vitia corrigere, quatenus hæc repugnant legi Dei, & naturæ: quia inde non sequitur, eum ad hoc teneri in gratiam proximi corrigendi, & hic solum contendit eum sub hac ratione non teneri.

3. Dixi, si alium non petrahit ad peccatum, &c. Quia is qui alium ex se non peccatum & à vitis alienum suo malo exemplo ad flagitiosam vitam petrahit, singulariter obligatur ad illius emendationem laborare; atque ad id si eum putet aliter non corrigendum, tenetur etiam eius causa vitam suam corrigere, quia tunc semper præsumendum est, quòd aliter pergat eius exemplo ad peccandum moueri, quamdiu ipse vitam suam non corrigit: nam aliàs vix potest fieri: vt hic probabiliter credat eum emendandum, si ipse prior suam vitam emendet, & contra non emendandum nisi ipse se emendet. Sed hoc vix contingit, nisi in iis, qui magna sunt autoritate apud alios, ita vt suo exemplo eos facile in vtramque partem mouere possint: qui ideò etiam eodem procepto, quo vetantur alios scandalizare eos ad peccatum petrahando, obligantur vitam suam saltem exterius emendare, ne alius scandalo sint eos in peccato continendo.

4. Dixi, communiter non obligatur, &c. Quia qui omnino crederet proximum in peccato moturum, nisi ipse suam vitam emendaret, eamque ita ad meliora hortaretur, teneretur ex charitate vel ideò vitam suam emendare, vt extremum ab eo malum auerteret: sed hoc vix fieri potest, nisi in eo qui est summa apud aliquem auctoritate, & hunc exemplo suo ad peccandum petrahit, & vix vnquam nisi in peccatis contra fidem. Maxime autem tales tenerent vitam corrigere, quando hinc penderet multorum emendatio; vt contingit in iis, qui suo exemplo continent alios in peruersa doctrina, aut in superioribus, præsertim Ecclesiasticis, qui suo exemplo sæpè multos peruertunt. Sed hi maxime tenentur ad emendationem sui ratione scandali, quòd aliis dant. Hucusque Coninch.

5. Non me verò fugit etiam Turrianum in 2. 2. tom. 1. disput. 88. dub. 2. Banez quæst. 33. art. 5. conclus. 5. Villalobos in summa tom. 2. tract. 4. difficult. 8. num. 2. & alios, docere, ob correctionem fraternali in casu extremæ necessitatis, non solum Prælatos, sed etiam priuatos obligatos esse pœnitere: Attamen hanc doctrinam difficilem esse docet Castrus Palaus tom. 2. tract. 6. disp. 3. punct. 7. num. 6. quia peccator tenetur admittere correctionem à quocunque fiat, præcipue in articulo mortis, & ex alia parte corrigens sufficienter quid faciendum sit, proponit temperando humilitate sermonis indignitatem suam. Ergo satisfaciit, præcepto correctionis, sicuti satisfacit præ-

cepto eleemosynæ corporalis, illam tribuens, existens in peccato. Item correptus non potest aduersus sic corripientem retorquere argumentum, vt seipsum curet, cum facile sateri possit se corripendum, & emendandum fore, si in simili necessitate esset constitutus. Facit ergo quantum videtur necessarium, vt correctio fructuosa sit, sit verò fructum non habet, ex malitia correcti, & non ex defectu corrigentis prouenit. Et ita mihi videtur dicendum ratione præcepti correctionis raro, vel nunquam te, nisi Prælati sis, esse obligatum pœnitere; ratione verò scandali obligatio esse potest, cum tuo peccato, & malo exemplo facis, vt alius peccatis inhæreat. Ergo, &c.

6. Verum sententiæ contrariæ adhæret Duallius in 2. 2. tract. de Charitat. quæst. 9. art. 4. vbi sic ait. Quæres, an qui sunt in peccato, teneantur se emendare, vt alios fructuosè, & vtiliter possint corrigere. Respondeo primò, Prælatos, & superiores, cum teneantur, aliis media ad salutem necessaria procurare, debere se emendare, vt eorum correptio, quæ interdum est medium necessarium ad alterius emendationem reddatur efficax. Secundo dico, alios simplices Christianos, qui aliorum curam non habent, non teneri se emendare, vt salubriter, & cum effectu corripiant. Ratio est, quia quòd proximus nolit, mea correptione se emendare, nisi prius me emendem, debet sibi imputare, quandoquidem potius admonitionem, & correctionem, quæ bona est, quàm ad personam admonentem debet attendere. Quæ dicunt, facite, inquit Christus, opera autem eorum nolite facere. Aduertendum tamen est, quòd si proximus esset in peccatis suis moriturus, nisi corripiens se emendaret, teneretur ipse se emendare, vt eum saluaret, quandoquidem plus teneor diligere salutem proximi, quæ est in euidenti discrimine, quàm meas voluntates, & commoda carnis meæ, atque etiam aliquod incommodum subire, vel admonitio, quæ est vnicum illius remedium, reddatur efficax. Ita ille.

7. Nota verò quod doctissimus Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disput. 6. de correct. quæst. 6. num. 5. ex Gaspare Hurtado in casu præsentis dubij distinguit de emenda exteriori, & interiori: exterior enim, est quædam proprii peccati recognitio; interior verò est contritio, & pœnitentia de commisso peccato: qua distinctione supposita, asserit, quod ex vi præcepti correctionis tenetur aliquando peccator ad exteriorem emendam, non autem ad interiorem: Quia aliquando emenda est medium per se, & simpliciter requisitum ad vtiliter corrigendum actiue proximum, sed præceptum finis obligat ad media per se. Ergo. Sed non emenda interior: quia hæc non noleatur, quia occulta est proximo; Ergo. Et per hanc distinctionem putant Castillo, & Hurtadus posse reuocari in concordiam sententiæ oppositas.

RESOL. XXXIV.

An licitum sit permittere alicuius peccatum, vt melius corrigatur?

Et an liceat differre correctionem eo sine, vt proximus oppressus peccatis feruentius respiciat, propriam miseriam cognoscendo? Ex part. 7. tit. 3. Ref. 29.

§. 1. Affirmatiue respondet Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 3. punct. 6. num. 7. & Fillicius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 239. Sanchez in Opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 1. num. 7. Villalobos

Sup. hoc inf. in tr. 5. in Ref. 41. à §. 2. & in alio §. eius not.